

КОМИСИЯ ЗА ФИНАНСОВ НАДЗОР

УКАЗАНИЯ

по прилагане на чл. 258, ал. 2 от Кодекса за застраховането

Съгласно чл. 258, ал. 2 от Кодекса за застраховането, застрахователният договор за задължителната застраховка "Гражданска отговорност" на автомобилистите осигурява покритие на територията на Република България, на територията на другите държави членки и на територията на третите държави, чиито национални бюра на застрахователите са страна по Многостранното споразумение, въз основа на една застрахователна премия и през целия срок на договора, в т. ч. във всеки период в рамките на този срок, когато моторното превозно средство се намира в друга държава членка.

Член 258, ал. 2 от КЗ транспонира разпоредбите на чл. 14 от Директива 2009/103/ЕО, която предвижда, че:

„Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че всички полици за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства:

а) покриват, на базата на единна застрахователна премия за целия срок на договора цялата територия на Общността, включително и всеки период, през който превозното средство остава в друга държава-членка по време на срока на действие на договора; и

б) гарантират, на базата на същата единна премия, във всяка държава-членка покритието, изисквано съгласно нейното законодателство, или покритието, изисквано съгласно законодателството на държавата-членка, в която обичайно се намира моторното превозно средство, когато това покритие е по-голямо.”

Тази концепция е непосредствено свързана с разбирането за територията на Европейския съюз като единно цяло. Тя е особено ясно подчертана още в петото съображение към Първата директива по автомобилно застраховане 72/166/ЕИО, с която се въвеждат първите правила за хармонизиране на законодателството в областта на задължителната застраховка „Гражданска отговорност” и което гласи:

„като има предвид, че е желателно населението на държавите-членки по-пълно да осъзнае реалността на общия пазар и в този смисъл следва да се предприемат мерки за по-нататъшно либерализиране на правилата относно движението на лица и моторни превозни средства, които пътуват между държавите-членки; като има предвид, че членове на Европейския парламент многократно са подчертавали необходимостта от такива мерки;”

В осъществения от комисията надзор върху застрахователите са констатирани множество практики, с които се нарушава изискването за териториален обхват на застраховката, валиден въз основа на една премия за целия срок на договора. Почти всички тарифи, представени през 2014 г. в Комисията за финансов надзор (КФН) предвиждат различни премии по застраховката в зависимост от декларирания район на управление на МПС – Република България или други държави. Тарифите включват и цени за издаване на сертификат „Зелена карта”, независимо че същият се отнася само за държавите, чиито национални бюра на застрахователите са страна по Многостранното споразумение, което на практика означава заплащане на допълнителна премия, в случай че моторното превозно средство (МПС) ще се управлява извън територията на Република България и на територията на тези държави.

Освен горепосоченото, в значителна част от тарифите е записано, че застрахованите лица, сключили застрахователна полица при деклариран район на управление Република България, имат право на безплатен сертификат „Зелена карта” със срок на валидност определен брой дни с териториален обхват за държавите, чиито национални бюра на застрахователите са страна по Многостранното споразумение. Последното въвежда в заблуждение потребителите, че застрахователят осигурява покритие извън територията на Република България само за този определен брой дни, което също противоречи на чл. 258, ал. 2 от КЗ.

При проверка на застрахователни полици по задължителна застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите се установи, че в значителна част от застрахователните договори е предвидена възможност за това застрахованото лице да декларира, че ще управлява моторното превозно средство, във връзка с което е сключен договорът, само на територията на Република България. В резултат на това застрахователят му предоставя отстъпка. При напускане на Република България от застрахованото лице, а в някои случаи при пребиваване извън пределите на държавата за повече от определен брой дни, застрахованият се задължава да върне предоставената отстъпка. Тази практика също въвежда в заблуждение потребителя, че застрахователният договор не е валиден на територията на всички държави по Многостранното споразумение за целия срок на договора.

С оглед на прилагането на цитираната разпоредба от КЗ, както и във връзка с описаните по-горе несъответствия в дейността на някои застрахователи с императивните изисквания, Комисията за финансов надзор, на основание на чл. 13, ал. 1, т. 4 от Закона за Комисията за финансов надзор, дава следните указания по прилагане на чл. 258, ал. 2 от Кодекса за застраховането (КЗ):

1. Съществуването на практики, които имат за цел или водят до резултат обвързване на застрахованото лице по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите да доплаща премия във връзка с покритие на гражданската му отговорност извън пределите на Република България и в рамките на територията на държавите, чиито национални бюра са членове на Многостранното споразумение, противоречат на чл. 258, ал. 2 от КЗ.

1.1. Задължението за доплащане на застрахователна премия поради напускане на МПС на територията на Република България, независимо от възможното му формулиране като възстановяване на отстъпка, предоставена при сключването на застраховката, представлява по същество допълнително плащане на застрахователна премия, което към момента на сключване на застраховката не е включено в записаната премия и съответно не се осчетоводява, като част от записаната премия.

1.2. Задължението за доплащане не може да се обосновава с аргументи по чл. 191 от КЗ за обявяване на съществени новонастъпили обстоятелства, за които застрахователят писмено е поставил въпрос. В този случай, изискването по чл. 258, ал. 2 от КЗ, че премията трябва да бъде една „*през целия срок на договора в това число през всеки период в рамките на този срок, когато МПС се намира в друга държава членка*” еднозначно забранява промяната на застрахователната премия през време на действието на договора на база изменение на риска, свързан с управлението на МПС в държавите, чиито национални бюра са членове на Многостранното споразумение, различни от България. В тази връзка изследването на промяната на риска по този показател следва да бъде ирелевантно за застрахователя по задължителна застраховка „Гражданска отговорност”, който би следвало да е калкулирал и събрал достатъчна премия към момента на сключване на договора на база презумпцията, че всеки собственик или водач на МПС, регистрирано в Република България, независимо от какъвто и да е деклариран район на управление, има безусловно право да се придвижва с това МПС из цялата територия на Европейския съюз без да е обвързан от задължение

да обявява това пред държавни органи или частни лица. Посоченото не изключва правото на застрахователя да изследва при сключването на застрахователния договор, дали, колко пъти и с каква продължителност МПС, спрямо което се сключва задължителната застраховка е било използвано извън границите на Република България в предходни периоди, която историческа информация може да се използва за индивидуалната оценка на риска наравно с друга подобна информация, като например за предходни щети или наличие на административни наказания във връзка с управлението на МПС в миналото.

1.3. Задължението за доплащане не може да се обосновава и с аргументи по чл. 192, ал. 2 от КЗ за значително увеличаване на риска по застраховката по съображенията, посочени в предходния абзац. Свободното управление на МПС, регистрирано в Република България, в рамките на всички държави, чиито бюра са страни по Многостранното споразумение се презумира по същия начин, както свободното управление на такова МПС в рамките на територията на нашата страна. От това следва, че застрахователят би следвало да го взема предвид по подразбиране при определяне на застрахователната премия. Противното е нарушение на принципа за прилагане на премии, съответстващи на поетия риск по чл. 63, т. 1 от КЗ, както и на задължението за достатъчност на премията и за изчисляването ѝ на базата на разумно актюерско допускане по чл. 65, ал. 1 от КЗ. Неопределянето или несъбирането на достатъчна премия от застрахователя не може да се ползва като аргумент за оправдаване на противозаконно поведение, каквото е събирането на допълнителна премия по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите.

2. За издаване на сертификат „Зелена карта“, валиден за територията на държавите, чиито национални бюра на застрахователите са страна по Многостранното споразумение, застрахователите, предлагащи застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, не могат да искат заплащане на допълнителна премия, или такса, или възстановяване на направена отстъпка от застрахователната премия. При издаване на такъв сертификат, същият следва да е валиден за срок, съответстващ на срока на застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилистите или съответно на срока, за който е платена застрахователната премия по застраховката.

2.1. Сертификатът „Зелена карта“ е международен сертификат, представляващ удостоверителен документ за наличието на застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, издаден от името на национално бюро на застрахователи в съответствие с Препоръка № 5, приета на 25 януари 1949 г. от Подкомитета на Комитета по сухопътен транспорт на Икономическата комисия на Организацията на обединените нации за Европа (В този смисъл е § 1, т. 36 от Допълнителните разпоредби на КЗ). Сертификатът „Зелена карта“ не е отделна застраховка, а само удостоверителен документ по вече сключена застраховка и следва да съответства изцяло на договореното между страните.

2.2. Пътуването на моторно превозно средство с българска регистрация на територията на държава, чието национално бюро е страна по Многостранното споразумение не изисква задължително носене на сертификат „Зелена карта“ по следните причини: (1) систематичните проверки за съществуване на българска задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ в другите държави от ЕС е забранено, и (2) по силата на Вътрешните правила на Съвета на бюрата се прилага принципът за презумирано застрахователно покритие въз основа на валидната българска регистрационна табела.

Въпреки всичко с оглед облекчаване на българските граждани при евентуални пътнотранспортни произшествия на територията на държави, чиито национални бюра

са страна по Многостранното споразумение, застрахованите лица имат правен интерес да искат от застрахователите издаването на споменатия сертификат.

2.3. Доколкото издаването на сертификат „Зелена карта”, който е валиден само за територията на държави, чиито национални бюра са страна по Многостранното споразумение,отразява покритието по застрахователния договор, не съществува правно основание за събиране на премия (или такса) за неговото издаване.

В тези случаи, издаването на сертификата не може да се използва като предлог за събиране на допълнителни премии или други вземания, които се намират в противоречие с принципа за единната премия, както беше посочено в т. 1 по-горе. Посоченото би представлявало заобикаляне на закона, доколкото води до постигане на забранена от него цел. Всяка форма на плащането за издаване на „Зелената карта” като удостоверителен документ не може да се отчете разделно от премията за застраховката и би следвало да се включи в административните разходи за нейното издаване, поради което искането на такова заплащане води до нарушение на разпоредбата на чл. 258, ал. 2 от КЗ.

2.4. Срокът на валидност на сертификата „Зелена карта” не може да бъде по-кратък от периода на застрахователно покритие по договора за задължителна застраховка „Гражданска отговорност”, когато е платена изцяло застрахователната премия. В противен случай се компрометира неговата удостоверителна функция, като се създава невярна представа относно този период. По застраховките, за които премията е заплатена изцяло, при поискване от потребителя сертификатът „Зелена карта” трябва да се издава за целия срок на договора. При разсрочено плащане на застрахователната премия застрахователят издава сертификата за частта от периода на покритие, съответстващ на събраната застрахователна премия, като при заплащане на следваща разсрочена вноска се издава нов сертификат и при спазване на Правила на НББАЗ за сертификат Зелена карта и гранична застраховка.

3. Както отделните застрахователни договори за задължителна застраховка „Гражданска отговорност”, така и тарифите по тази застраховка трябва ясно да указват, че договорите осигуряват покритие за територията на всички държави – членки на Европейския съюз, всички държави от Европейското икономическо пространство, както и Андора, Сърбия и Швейцария, през целия срок на договора, в това число във всеки период в рамките на този срок, когато моторното превозно средство се намира на територията на някоя от посочените държави.

Задължението за предоставяне на тази информация е формулирано изрично с разпоредбата на чл. 3, ал. 1, т. 9 от Наредба № 24 от 8.03.2006 г. за задължителното застраховане по чл. 249, т. 1 и 2 от Кодекса за застраховането и за методиката за уреждане на претенции за обезщетение на вреди, причинени на моторни превозни средства по отношение на застрахователните полици по задължителната застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите. То трябва да се разпростре и върху тарифите на застрахователя, тъй като те са публично достояние и потребителите имат свободен достъп до тях. Ето защо следва да се изключи всяка възможност за погрешно тълкуване или недобросъвестно подвеждане относно принципа за осигуряване на покритие в рамките на законоустановения териториален обхват на полицата на базата на една премия.

Указанията са приети с Протокол № 18 на заседание на КФН, проведено на 16 април 2014 г.